

ПРОЕКТ: ПИСАТЕЛЯТ И ДИПЛОМАТ ДИМИТЪР ШИШМАНОВ В АТИНА (1935-1940)

по НП „НЕРАЗКАЗАНИТЕ ИСТОРИИ НА БЪЛГАРИТЕ“ 2024/2025

[HTTPS://WWW.GRAECOBULGARICA.GR/](https://www.graecobulgaria.gr/) (ПРОДЪЛЖЕНИЕ)

ГЕНЧО БАНЕВ, КОМАНДИРОВАН ЛЕКТОР В
АТИНСКИЯ НАЦИОНАЛЕН И КАПОДИСТРИЕВ УНИВЕРСИТЕТ

ОПИСАНИЕ:

Екипът от студенти-българисти от Атинския университет, заедно със сътрудници от Гърция и България, ще се ангажира с изследването на малко позната, но изключително важна тема в българо-гръцките духовни и литературни отношения. Проектът е посветен на Димитър Шишманов (1889–1945) и неговия роман *„Блянове край Акропола“*, публикуван в София през 1938 г. — литературно произведение, високо оценено от съвременниците, но потънало в забрава след трагичната гибел на автора.

Димитър Шишманов, син на световноизвестния проф. Иван Шишманов, успява да се утвърди като отличен дипломат и талантлив писател, но историческата памет го оставя в сянката на баща му. Като посланик на България в Атина (1935–1940), Шишманов наред с важната си мисия на дипломат, не само съдейства за гръцкото издание на *„Старопланински легенди“* от Йордан Йовков и сборници с разкази на други български писатели, но и активно участва в литературния живот в Атина и София.

Преводът на *„Старопланински легенди“* и е много интересен, както поради факта че най-вероятно е първият публикуван в чужда страна като самостоятелна книга, така и с факта, че предговорът е от самия посланик Димитър Шишманов. Йовковият сборник и качеството на превода са високо оценени от един от най-значимите гръцки писатели Костис Паламас, който изпраща топло писмо до Шишманов, с благодарност за изпратената му книга и възхищение от българската литература, чиито достижения стават за пръв път достояние на Атинския литературен елит. Екипът ни ще потърси оригинала на това писмо (известно ни само в български превод) както и други документи в гръцките архиви, свързани с дейността на Димитър Шишманов.

През 1936 г. Шишманов превежда и публикува в списание *„Златорог“* (бр. 10) разказа *„Блян над вълните“* на Александрос Пападиамантис — първият превод на този значим гръцки автор на български. Две години по-късно излиза и романът му *„Блянове край Акропола“*, който служи като уникален пътеводител по гръцката история и култура — от Античността до

съвремието, от Сунион до Делфи и от Микена до Солун, с особен акцент върху Атина.

По време на престоя си в Атина Димитър Шишманов създава мрежа от литературни и културни контакти, издигайки двустранния диалог на високо ниво и стабилна основа. Негов верен сътрудник и “ученик” е Стефан Гечев, който впоследствие продължава делото му в българо-гръцкия литературен диалог. Благодарение на съдействието на Шишманов, Гечев се записва на специализиран курс по византистика в Атинския университет, което дава тласък и на академичния обмен между двете страни. Тук имаме още една „неразказана“, но много важна история – изпратеният от посланика Димитър Шишманов млад славист Гечев за първи път в историята на Атинския университет води макар и неформално часове по старославянски/старобългарски в специализиран курс за византинисти. Този факт е известен единствено от спомените на Стефан Гечев и остава непознат и непроучен.

От културна и литературна гледна точка делото на Димитър Шишманов има изключително голяма тежест и се оказва ключов фактор за двустранните взаимоотношения. Показателни за това са възторжените отзиви за личността и делото му в Атинския периодичен печат и литературни вестници, които са останали непознати на българската аудитория.

Проектът „Димитър Шишманов в Атина“ включва четири основни направления:

1. проучване на приноса за Димитър Шишманов в литературните и културни контакти;
2. превод и издание на най-представителните му текстове от „Блянове край Акропола“ и други произведения посветени на Гърция;
3. Създаване на интерактивна карта с литературните маршрути и топоси на Шишманов в Гърция
4. Съставяне на двуезични материали – видеоразкази, филм и флаери, които да популяризират делото на Димитър Шишманов в Гърция.

Текстовете ще бъдат подбрани от оригиналните издания от междувоенния период и от по-нови издания на неговите произведения и дневник, издадени през последните години. Проектът е

организационно добре структуриран и има висока степен на зрялост. Проучвания, които сме правили с екипа на Атинския университет ни позволяват да съберем бързо необходимите материали и да пристъпим към преводите и създаването по заявените продукти.. Екипът включва опитни студенти българи от Атинския университет, които притежават нужните знания и умения за успешен превод на гръцки език. Фактът, че ще работим с текстове, които описват паметници и културния контекст на Атина и Гърция, улеснява работата на Атинските студенти и правя тяхната роля незаменима. Планирани са семинари по превод и срещи с изтъкнати специалисти по българска литература и превод, които ще предоставят ценни насоки за младите ни преводачи. По-конкретно ще организираме среща в Института за литература към БАН, с цел да се запознаем възможно най-добре с проблематиката на литературния и културния живот през 30-те, с поредицата сп. Златорог, сътрудник на което е бил Димитър Шишманов и с документи от неговия архив.

Проектът ще бъде представен в БНУ и пред гръцката и българската общественост.

ЦЕЛИ:

- (1) проучване на гръцката „мисия“ на Димитър Шишманов,
- (2) разширяване и задълбочаване на академичните и литературни контакти,
- (3) изграждане на връзки между академичната българиистична и славистична колегия, местната общност и сдруженията на българи в страната,
- (4) развитие на изследователския и преводаческия интерес у младите българиисти и слависти в Гърция.
- (5) Преводът на „Блянове край Акропола“ ще бъде разпространен в Гърция, за да се използва за проучвания. Материалите ще бъдат използвани за подпомагане на обучението на студенти и ученици. Изданията ще подпомогнат проучванията на делото на Шишманов в Гърция, и това е важно предвид факта, че не съществуват подобни изследвания от гръцка страна.
- (6) български превод на текстове от и за Димитър Шишманов, написани на гръцки като предговор на литературни издания или отзиви в печата.
- (7) Аудио-видео материалите и интерактивната литературна карта имат за цел да насърчат подобни изяви у българската диаспора в Гърция и в гръцкото общество, което търси живо нови хоризонти на художествена изява, творчество и културен диалог.

ПРОДУКТИ:

- (1) Превод на гръцки на 10-12 разказа от Димитър Шишманов и печатно / дигитално издание с ISBN
- (2) Статии – (а) в научно списание или сборник и (б) в български и гръцки медийни издания
- (3) Видео-разказ за писателя – срещи и интервюта със изследователи, университетски преподаватели и преводачи
- (4) Интерактивна литературна карта, аудио/видео разкази – минимум четири видео-разказа, качени на платформата GraecoBulgaria.
- (5) Флаери и дигитално портфолио на проекта

ДЕЙНОСТИ:

- 1) Студентска работилница на тема литература и превод
- 2) Проучвания в гръцки и български архиви и библиотеки за дейността и живота на Димитър Шишманов
- 3) Съставяне на библиография и събиране на значими публикации за Димитър Шишманов в Гърция и България
- 4) Представяне на материалите в сайта GraecoBulgaria
- 5) Дигитални и печатни издания – брошура и други материали
- 6) Интерактивна карта
- 7) Видео разкази и документални заснемания
- 8) Провеждане на работни срещи в Гърция и България.
- 9) Публични лекции пред българската общност и гръцка академична аудитория от участници в проекта и гост-лектори.
- 10) Презентации на проекта на срещи в различен формат: форуми, конференции, работилници, семинари

РАБОТА: събиране и обработка на материали, подбор на текстове за преводи, превод, изследователски пътувания, фото- и видеозаснемане, беседи-интервюта, съставяне на текстове за публикация, редакция, заснемане, видео обработка, презентации за форум в академичен и неакадемичен формат

ИЗПЪЛНИТЕЛИ: лектор Генчо Банев и студенти-българи от Атинския университет

СЪТРУДНИЦИ: БАН Институт за литература, СУ „Св. Климент Охридски“, ПУ „Паисий Хилендарски“, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, Център „Селимински“ – Гръцко-българска асоциация за култура, БНУ, Web Design - Web Shelf (за сайта), Национални библиотеки, архиви и музеи в България и Гърция